

Rik Wouters in Mechelen gebeiteld

Rik Wouters (1882-1916) is terug in Mechelen en voor hem wordt de rode loper uitgerold, een eer die hem in zijn korte leven nooit te beurt viel. Wouters zal Mechelen kleuren, de eerstvolgende maanden en zelfs de komende jaren.

WAAR IS DAT FEESTJE?

Overzichtstentoonstellingen van grote kunstenaars komen er meestal naar aanleiding van een of andere verjaardag: geboorte, overlijden of een memorabel evenement in hun artistieke loopbaan. Zo kreeg Rik Wouters in 1966, vijftig jaar na zijn dood, een indrukwekkende retrospectieve in het Antoine Spinoycentrum te Mechelen. Mooi chronologisch geordend gaf die tentoonstelling een duidelijk overzicht van zijn oeuvre. Als een potentieel storend element werd zelfs een groot beeld van Ernest Wijnants discreet weggemoffeld, nog net niet onder de trap. De aandacht zou naar Wouters en naar Wouters alleen gaan. Vandaag ligt dat anders. Vriend en stadsgenoot Wijnants wordt niet meer doodgezwegen in het verhaal, hij speelt zelfs een vooraanstaande rol in de tentoonstelling die deze zomer loopt in het congres- en erfgoedcentrum Lamot. Wanneer deze expo haar deuren sluit in september, gaat een tweede van start in het historisch Schepenhuis. Merkwaardig genoeg staat de sluitingsdatum daarvan nog niet vast; één bron zegt 2016, een andere 2017. Als het van burgemeester Bart Somers afhangt nog heel veel later: "Wat Ensor voor Oostende is, is Rik Wouters voor Mechelen. We willen hem daarom blijvend eren in onze stad. Zo dromen we bijvoorbeeld van een Rik Woutersmuseum." Sommige maneblussers lopen inderdaad op wolkjes, misschien wat voorbarig.

HET RIK WOUTERSMUSEUM?

Het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen sluit voor geruime tijd zijn deuren, maar zorgt er wel voor dat zijn collecties zichtbaar blijven, een bewuste politiek van hoofdconservator Paul Huvenne. Daar profiteer Mechelen nu van, want alles wat het KMSKA aan werken van Rik Wouters bezit komt naar Mechelen. We hebben het dan over zesentwintig schilderijen, negentien beelden en zesenzestig tekeningen. Dit is een buitenkans want zelfs in Antwerpen is de volledige Wouterscollectie nooit als geheel tentoongesteld. Om het vuurwerk te vervolledigen komen daar nog werken bij uit de collecties van de stad Mechelen. Heel begrijpelijk dat de burgemeester die buit na 2016 (of 2017) niet zo gemakkelijk zal lossen. Er wordt wel ingebracht dat het Schepenhuis niet echt als museum geschikt is, maar waren de voorlopige zalen van het Brusselse museum voor Moderne Kunst op het Koningsplein dat wel? Daar waren tientallen jarenlang de mooiste wisselende accrochages uit de vaste collecties te zien, ondanks de beperkte ruimte, ondanks het krakend aftands parket.

RIK WOUTERS & CO

Moet de tentoonstelling in het Lamotcentrum dan als een opwarmertje dienen? Zo ziet curator Kurt De Boodt het alvast niet: "Wij willen Rik Wouters in zijn tijd en in zijn stad opnieuw situeren. De beeldvorming rond hem is gro-

Rik Wouters, Buste Nel, ca. 1906-1907, gepatineerd en gebeitst gips

Nante Wijnants, *Liggend naakt*, 1947, hout

Foto: Dries Van den Brande

Ernest Wijnants, *Puberteit*, 1933, hout

Ernest Wijnants, *Cherubijn*, hout

Frans Wouters, *meermin en meerman*, hout

PRIVÉCOLLECTIE

Tentoonstellingen in Lamot en Schepenhuis

tendeels gekleurd door de getuigenissen van zijn weduwe Nel en van een aantal critici; ik denk aan een vroege studie van Ary Delen, maar ook aan Jules Elslander. Ofschoon Wouters' korte loopbaan zich vooral buiten Mechelen afspeelt, heeft hij een sterke band met zijn geboortestad en dat levert interessante inzichten op." Rik Wouters krijgt inderdaad de eerste initiaties in het beeldhouwen in het atelier van zijn vader, waar traditionele stijlmeubels worden gemaakt. Een strak geënceneerde foto toont hem samen met leeftijdgenoten aan de zijde van vader Emile. Die kijkt fier over hetgeen de knapen gepresteerd hebben, naar de gevoelens van Rik hebben wij het raden. Kurt De Boodt: "Hout was niet echt zijn ding. Er is weinig werk in hout bewaard gebleven. Op de foto zien wij alvast een traditioneel neo-rennaissancebeeld dat in de meubelbouw courant was. Neen, Rik was niet zozeer de man van het weggappen uit een massief stuk, wel van het opbouwen in klei."

De tentoonstelling is opgebouwd als een reeks van drie ateliers, waardoor de bezoeker gelooft wordt, terwijl 'stemmen' hem getuigenissen influisteren. Tot ons spreken de kunstenaar zelf, zijn vrouw Nel, zijn leermeester Theo Blickx en diverse tijdgenoten. In tegenstelling tot de vroegere tentoonstellingen die vooral als hommage waren opgevat, wil deze op zoek gaan naar zijn roots en naar zijn omgeving. Confrontaties zijn dus voortdurend aan de orde en brengen een mix van gelijkenissen en divergenties. Er valt alvast veel uit te leren, want Rik leefde niet op een eiland en hij stond open voor nieuwe denkbeelden. Zo wordt er komaf gemaakt met de legende dat zijn artistieke loopbaan pas op de academie van Brussel begon.

MECHELSE MEUBELKUNST ALS UITGANGSPUNT

In Mechelen, in het atelier van zijn vader was nog ander jong talent aan het werk, onder meer Ernest Wijnants, diens broer Nante en Riks eigen neef Frans Wouters. Op de voormelde foto torsen beide neven een identiek gekapt beeld, het lijkt wel een symbolische voorstelling van hun gelijk oplopende carrière, tot op zeker hoogte ten minste. Beiden zijn ook leerling aan de Mechelse academie bij beeldhouwer Theo Blickx. De invloed van Blickx is niet zo groot als deze laatste zelf liet uitschijnen, maar er is wel één les die de leerling Wouters goed begrepen heeft: Blickx leert hem boetseren met klei, hetgeen hij 'tekenen met potaarde' noemde. En daarin gaat de leerling veel verder dan de leermeester ooit heeft durven dromen.

De verwantschap tussen Rik Wouters en Ernest Wijnants is frappant, al drukken zij zich in een ander medium uit, want Wijnants blijft een voorliefde tonen voor het werken

Rik Wouters, *Dromerij*, 1907, brons
KONINKLIJK MUSEUM VOOR SCHONE
KUNSTEN, ANTWERPEN

Provinciaal Cultuurcentrum Caermersklooster

Vrouwebroersstraat 6 · 9000 Gent
tel. 09-269 29 10
caermersklooster@oost-vlaanderen.be
www.caermersklooster.be

tentoonstellingen

Vlaamse migranten in Wallonië

i.s.m. KADOC-Leuven
15 april tot 12 juni 2011

Layla Aerts

15 april tot 12 juni 2011

11.11.11.-boekenverkoop

17, 18 en 19 juni 2011

Compelling Faces

8 juli tot 11 september 2011

Provinciale Prijs Vormgeving 2010

8 juli tot 11 september 2011

doorlopend open van 10 tot 17 uur
gesloten op maandag

Graag onze e-nieuwsbrief?
mail naar: caermersklooster@oost-vlaanderen.be

PIETER-JOZEF VERHAGHEN

In het spoor van Rubens

07-04 × 25-09-2011

WWW.MLEUVEN.BE · WWW.PARKABDIJ.BE

met hout. De stilistische weerslag hiervan is overduidelijk. De beelden van Wijnants beklemtonen het volume, de monumentaliteit, die van Wouters de lijn, de beweging. Het is prettig om de twee stijlen te vergelijken, zonder ze tegen elkaar af te wegen.

Ernest Wijnants trekt naar de academie voor Schone Kunsten te Brussel, enkele jaren later volgt Rik Wouters zijn voorbeeld. Hun leermeester beeldhouwkunst is Charles Van der Stappen, de gevierde meester van het symbolisme en van de Art Nouveau. Deze is meer een mentor dan een echte leraar: hij legt de klemtoon op de directe observatie, eerder dan op de studie van al dan niet antieke gipsen modellen en hij stimuleert vooral de individuele ontwikkeling van zijn leerlingen. In die tijd was dat geen evidentie.

OVER VRIENDSCHAP EN LIEFDE

Maar de academie is meer dan studie alleen. Er ontstaan boeiende vriendschappen, met Edgard Tytgat onder meer en vooral: hij ontmoet er Nel, de grote liefde, het alomtegenwoordige model.

De wisselwerking met zijn omgeving is van kapitaal belang, tegelijk informatiebron en toetssteen. Het werk van Paul Cézanne wordt hem geopenbaard door Paul Lévy. Hierin herkent hij een vrijgevochten schilderij die helemaal met zijn onrustig temperament overeenstemt. De ontdekking is van die aard dat hij, ondanks zijn belabberde financiële situatie, naar Parijs trekt om de werken in het echt te zien. Ernest Wijnants vergezelt hem op die trip. De werken die uit die confrontatie voortvloeien tonen aan hoe hij op de lessen van Cézanne voortbouwt, zonder dweperigheid, maar met al de bagage die hij geduldig (en ongeduldig) heeft opgebouwd. En het zoeken gaat verder tot in Zeist, tot in Amsterdam. Het einde van het verhaal is genoegzaam bekend. Leven en werk van Rik Wouters spreken tot de verbeelding. Hij is een jongen van eenvoudige komaf, er is Nel met wie hij de passionele liefde beleeft maar ook zwarte sneeuw ziet, en dan de oorlog, de internering, de ziekte en de dood op vierendertigjarige leeftijd. De directheid van het werk 'al schetsend geschilderd' en zonder inhoudelijke drukdoenerij spreekt een groot publiek aan, zelfs in zijn beeldhouwwerk of in zijn grafiek. Al met al heeft de Mechelse burgervader het bij het rechte eind: Oostende claimt James Ensor, Antwerpen Pieter-Paul Rubens, Brussel René Magritte en Namen Félicien Rops, waarom zou Mechelen dan Rik Wouters niet claimen? Ik ben nog niet zo zeker dat die werken uit het KMSKA na 2017 de weg naar Antwerpen terug zullen vinden.

Rik Sauwen

info

Tentoonstelling

Rik Wouters & co.
Beeldhouwers in
Mechelen

Nog tot 18
september 2011
Open: dinsdag t.e.m.
zondag van 10 tot
17 uur
Gesloten: maandag
Erfgoedcentrum
Lamot

{ Van
Beethovenstraat 8
2800 Mechelen

Tentoonstelling

Rik Wouters & co.
Hoogtepunten

Vanaf 24 september
2011
Open: dinsdag t.e.m.
zondag van 10 tot
17 uur
Gesloten: maandag
Stedelijk Museum
Schepenhuis

{ Steenweg 1
2800 Mechelen
Tel. 015 29 40 30

www.
stedelijkemusea@
mechelen.be